

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen

Dressere

 Af Jan Katlev 7. marts 2010 • I kategorien [Ordhistorier](#)

Verbet at DRESSERE 'afrette, oplære' er lånt fra fransk *dresser* som foruden 'dressere' betyder: 'rette ud, gøre lige; anrette'. Det er igen lånt fra italiensk *d(i)rizzare* 'rejse op; surre fast' som igen stammer fra vulgærlatin *directiāre* 'rette ud, gøre lige'. Det er afledt af *directus* 'rettet ud, (gjort) lige'. Det er det samme som fremmedordet *direkte* – et participium af verbet *dirigere* 'rette ud, rette, bestemme', jf. fremmedordet *dirigere* 'styre, lede (især orkestermusik)'.

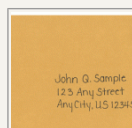

Dress

Det samme franske verbum *dresser* er lånt til engelsk som *dress*. Det har betydninger der ligner det franske verbums som fx 'rette ind i geleddet; ordne ...' men også betydninger som det franske verbum ikke har, først og fremmest 'klæde på'. Heraf afledes navneordet *dress* 'påkledning; kjole'.

Verbet *dress* betyder på engelsk også ligesom fransk *dresser* 'anrette' fx 'anrette en salat', og deraf fås afledningen *dressing* som på dansk kun betyder 'flydende tilbehør til salat'; men på engelsk desuden også

'det at klæde sig på; forbinding; salve; tøjstivelse; udspredd kompost [kendt på dansk som *topdressing*].

Adresse

En udvidelse af fransk *dresser* med forstavelsen *a-*: *adresser* betyder 'rette til, sende til, stile til', lånt på dansk som *adressere* 'forsyne et brev med en angivelse af det sted hvor modtageren af brevet bor', med det afledte substantiv *adresse* 'angivelse af det sted en person bor'.

Det latinske verbum *dirigere* kommer af ældre *disregere*, sammensat af *dis-* 'fra hinanden, i alle retninger' + *regere* 'styre, rette'. Andre sammensætninger med *regere* 'styre, rette' på latin har vi i de verber der er lånt på dansk som *erigere*, *korrigere*. Og dette *regere* er igen afledt af ordet *rex* 'konge'; det er beslægtet med indisk *rajah* 'konge' (sml. *maharajah* egtl. 'storkonge'), og også med keltisk *-rix* i fyrstenavne som fx *Vercingetorix*. Det keltiske *-rix* er lånt videre til germansk som *rik-* 'mægtig, rig', det er det der er blevet til dansk *rig*.

Jan Katlev, ph.d. i lingvistik
forfatter til Politikens "Etymologisk Ordbog"

Dirigere

Dressing

Det keltiske navnelement -rix er almindeligt kendt fra historierne om Asterix og hans gæve gallerer. Rix betød 'rig, mægtig'

Læs også:

1. [Te](#) *Te* (*Camelia sinensis*). Fra Koehlers *Medizinal-Pflanzen*, 1887 Navnet på drikken te stammer via hollandsk thee og malajisk teh (lånt via den hollandske kolonialhandel i Ostindien) fra ordet *té* på det...
2. [Griffon](#) Hjælp jeg har fået hund – eller rettere sagt kærestens datter har fået hund og midlertidigt parkeret den hos os under et længerevarende udlandsophold. Det er en såkaldt mindre selskabshund...
3. [Skabes der aldrig nye morfemer?](#) Ordforrådet Det er en kendt sag, at ordforrådet i et sprog hele tiden ændrer sig. Ikke hvert minut selvfølgelig, men i et samfund som det danske med nye skandaler, modepåfund...
4. [En sprogskole i cyberspace](#) Skolen i marts måned 2009 med landstedet og salgsautomaten til tilkøb af nye lektioner i forgrunden og parken i baggrunden Efter mange år som voksenunderviser på Studieskolen i København, begyndte...

Tagget med: afledning, Asterix, Dansk, engelsk, fransk, fremmedord, fyrstenavn, galler, germanske sprog, indiske sprog, italiensk, keltiske sprog, latin, navn, navneord, participium, personnavn, romanske sprog, substantiv, verbum

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker små børns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk
4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Ordhistorier'

Romanske nyheder

Te

Sjælland ...

Griffon

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?

Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish

Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet

Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?

Monica Scheuer til Jødiske efternavne

jane til Jødiske efternavne

InglÉS til Sprogene i Mozambique

Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?

Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?

Henrik Klindt-Jensen til Ded borrihjolmska måled

Artikler om

aktuelle sprog **Alfabeter** Anmeldelser arabisk
 Biblen **bogstaver** børn Danmark **Dansk** Dialekter
engelsk esperanto Formidling fransk identitet
 konsonanter **Medier** modersmål Musik Navne norsk **Ord**
 ordbøger ordforråd **oversættelse** Plansprog **religion**
 romanske sprog **RUSSISK** Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi
sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi
 svensk **truede sprog** tv tyrkisk tysk **Udtale**
 Underholdning **video** vokaler

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	Resurser
juli 2012	Bogstavlyd
juni 2012	Dansk sprognævn
maj 2012	Den danske ordbog
april 2012	Dialekt.dk
marts 2012	dk.kultur.sprog
februar 2012	Korpus.dk
januar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
december 2011	Ordbog over det danske sprog
november 2011	Ordnert. Dansk sprog i ordbøger og korpus
oktober 2011	Sproget.dk
september 2011	Svenska Akademien
august 2011	Ø (Schwa.dk)
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	

juli 2009
juni 2009
maj 2009
april 2009
marts 2009